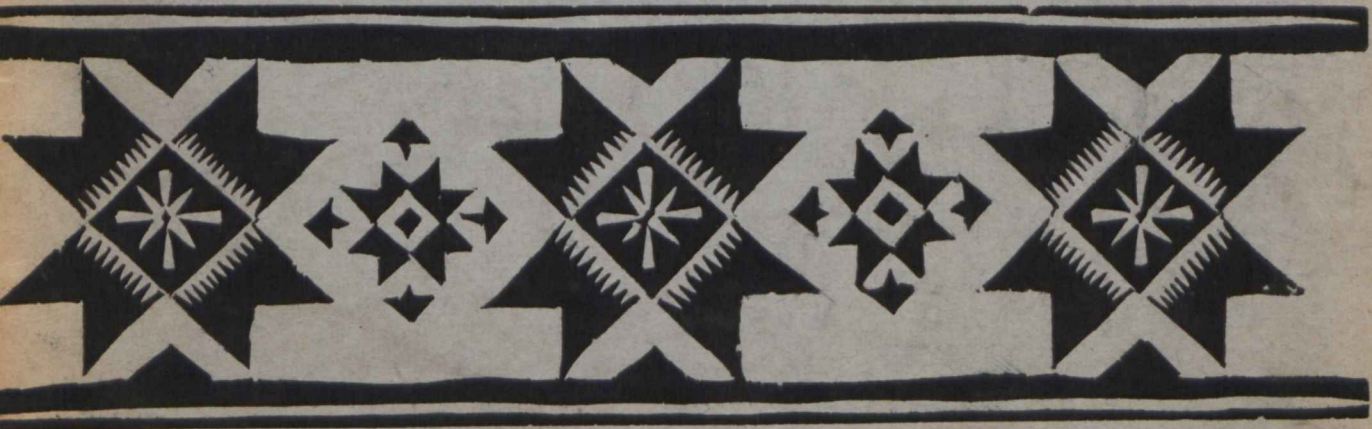

SÜTİK

SISU.

1. Saateks **
*
2. Õnnelikkude saar I. L.
3. Päeva laul Ilse Lehiste
4. Ilma tütar Ilse Lehiste
5. Minu sõber Maimu Kivikangur
6. Välk Arville Uus
7. Naeratav tantsijatar Ursula Freimann
8. Test R. S.
9. Kiri eelmiselt lennult vill Maia Sinberg
10. Saksa noorsoost ja selle huvialadest . Helga Vragar
11. Kohvilaua-vestlus Soomest Ester Sonin
12. Ekskursioon Tartu —oo.
13. Olümpia Evi Palginõmm
14. Minu esimene tennisevõistlus —k.
15. Öhtu T. K. S. Ü.-s Mai Kuik
16. Teateid **
*

Saateks.

Algpäevil, eest paljude aastate
Lehvisid varjud tumedad,
Pimedus uitas üle kinkude,
Udud heljusid sumedad.
Kesk udude hõbese rüü,
Seest pimeduse sügava süle,
Tärkas helendav leek,
Loitis mägede üle.
Ja kasvas, paisus, ning sätendas
Ta, võidutsev noorustuli.
Tema see „Sütiku“ sütitas,
Kaotas varjude voli.
Nüüd oli valgus — helendav leek,
Pandud algus, sellele
Mis näitas teed
Särava päikese poole.
Teda õhutagem suuremale lõkkele,
Tulle valagem õli!
Et jääks igavest põlema
Noorte ohvituli!

Õnnelikkude saar.

Muinasjutt.

See oli õnnelik saar. Kogu maa kollasest rannaviirust, milles kohati vikervärvitses merikarpide pärlmutter kuni siniste mägedeni eemal idas ja kagus, õitses; ja muld hõiskas õnnest võidu õitseda. See oli õnnelik saar, ja inimesed ei külvanud ega lõiganud ja olid õnnelikud kui lapsed. Nad jõid lootosejuurist ja meest keedetud mõdu ja nende peatoiduks oli lillede lõhn. Nad ei igatsenud ega unistanud ja kogu nende elu mõte oli — olla õnnelik.

Kuid oli üks nooruk, kes polnud nii nagu olid teised. Hommikul, kui päike tõusis siniste mägede tagant, igatses ta sinna ja kui päike õhtul süütas terve mere endale jalalambiks sukeldumaks mereküüru taha, unistas ta sellest, mis on merede ja kaugete silmapiiride taga, sellest, mis alati on merede taga... Ja nooruk otsis vanima ja targima rauga; aga too polnudki veel rauk: ta juuksed olid alles pruunid kui mangopuu tüvi ja ta hää l kume kui suure merikarbi kohin. Ja nooruk küsis: Sina, kes sa oled vanim ja targim kõigist siin õnnelikul saarel, ütle, mis on siniste mägede taga, mis hommikukoidul ja õhtul öö pimedusest ja päeva kirkusest üles kerkivad ning on vahel nii lõkkavad sinised, vahel mahe-dalt violetsed? Ja võid sa mulle öelda, mis on mere taga, mis kilgendab ja kut-sub, särab ja avatleb? Sest ma tean, et ta kutsub, aga ma ei tea kuhu! — Ja rauk vastas, too, kes polnudki veel rauk, kelle juuksed olid pruunid kui baobabi koor; ja ta hää l kumises kui suur võikol-lane merikarp, kui ta vastas:

Selleks, et olla õnnelik, ei ole tarvis teada, mis on mägede taga. Sellepärast

mine ja ole õnnelik! Ja nooruk küsis teise targa käest, ja see vastas: Ma ei tea, keegi ei tea! — Aga kolmas ütles: Mine ja vaata!

Ja sellest möödus hulk aastaid, möö-dus kaua aega, ja väänkasvud metsas olid mitu korda süüdanud oma veriroo-sad küünlad; ja sinised mäed olid veel sinisemad; aga meri kilgendas küll, kuid ei kutsunud enam, sest keegi ei kuulnud enam ta kutsumist. Siis tuli nooruk üle siniste mägede ja kibe joon oli ta suu-nurgis, ja ta sinised silmad olid mustad kunagisest valust. Ja ta tuli otse läbi õitseva metsa, ja muld hõiskas õnnest igal sammul, õnnest võidu õitseda. Ta tuli oma rahva hulka, ja ta kõneles, — kõneles sellest, mis oli mägede taga. Ta ütles: Sää l on maa, kus puude vari lan-geb teisele poole päikest ja lilled õitsevad ainult üks kord aastas; sää l tuleb külva-ta ja lõigata, ja higipiisad tilguvad lau-balt pingutusest, ja ometi ei tohi igaüks süüa, mida ta lõikab; sää l igatseb ja unistab igaüks, aga keegi ei leia siniseid mägesid, mille taga leiduks vastus; ja ükski neist ei ole õnnelik. Ja see pole õige, et teie olete veel õnnelikud, kui on nii palju valu maailmas; sellepärast tuln mina tagasi, ja ka mina ei ole õnnelik.

Ja rahvas hakkas liikuma ja kõnele-ma ja üks neist lausus: „Meie olime õn-nelikud ja meie ei tahtnud teda, mis on mägede taga; aga nüüd ei saa me olla õnnelikud, kui teame, et seal on õnnetus. Seepärast surmakem ta, ja meie ei sure; tapkem ta, siis võime jälle olla õnneli-kud.“ — Ja see mees oli üks paljude-seast, kes nii mõtlesid. Ja ta oli üks kõigi

seast, kes nii tegid; ja kividega kaeti nooruki laip. Aga vanim ja targim kogu rahvast, too, kelle juus oli veel pruun kui mangopuu tüvi ja ta hää l kume kui

vikervärvilise merikarbi kohin, too ütles: Et õnnelik olla, ei ole vaja teada, mis on mägede taga; sellepärast mingem ja olgem õnnelikud!

I. L.

ILSE LEHISTE.

Päeva laul.

Läksin randa kõndimaie,
nõlvakulle ranna raage,
mere kõrge kalda-alle.

Olnud ei ööda, polnud päeva —
oli vaid aega õhtueelne,
lausa loodanguajana.
Päeva pilkus taeva-asta,
naeris pilvenõlvakulta,
merda kiirilla rehitses,
sõelus vetta sõrmillagi.
Meri oli kurba, päikene kulda.
Mina päevalta küsima:
Kallis päeva, päevakene,
andija aja ilusa,
kullatooja kauni-imbil,
ilma ainuke isanda!
Nüüd sa kuldad seda merda,
siinsed läidad loitma lained,
seda vetta valusteled.
Miks sul armas õhtuaega,
kallis ilma kurvasuine,
lausa loodanguajane?

Päeva õdangust parembil,
lõuna lahkem loodeajast,
keskpäeva kaune-imbil.
Kuldad ilma keskipäeval —
kogu rahvas rõõmusteleb,
kogu ilma hõiskaeleb,
ülitab sinu hüvada.
Kuldad ilma õhtueella:
mina üksil rõõmustelen,
ülistan sinu hüvada.
Päeva pilkus taeva-asta,
naeris pilvenõlvakulta,
merda kiirilla rehitses,
sõelus vetta sõrmillagi.
Naeris loitma laineharjad,
virved lausa lõkendama,
veegi kiiril heitemaie.
Oli see aega õhtueelne,
lausa loodanguajane.
Kogu ilma kuldanesil,
kui see päeva paistelesil —
Päeva ülistin hüvada.

ILSE LEHISTE.

Ilma tütar.

len vist küll ilma tütar,
 udu küllap leenen tütar,
 olen virve vihma tütar,
 neidu voogude vahella.
 Uduaegani mu armas,
 päeva pilka pilveline,
 päikesesta poolikune,
 sume vihmaveereimesta.
 Udussa mul hinge hõlma,
 sõba sondude vahella,
 laineissa hiuksepaelad.

Ei mina nuta nurmedella,
 ei mina kurda kalmudella,
 aiassagi ohkaele,
 pisaraisse põllepaelad,
 silmaveessa pärjapaelad.
 Kui mina nutan, ilm udussa,
 vesi veereb käiksejeni,
 voogu kerkib kaeluseni,
 laine veereb laugudeni.
 Laineissa õõtsuelen,
 kabu koolen kulgudessa.

Maimu Kivikangur III-b algk. kl.

Minu sõber.

Ma olin pool-ärkvel hommikul voodis, kui ema astus tuppa, suur korv käes. Ta ütles, siin on su igatsus, ning avas korvi katte. Uudishimmulikult tõttasin korvi juurde, ja ma nägin, korvi põhjas lamas väike kassipoeg. Ma hakkasin ema kaelast kinni ja tänasin teda. Nüüd see kass on juba suur. Aga kunagi ei unune see ilus hommik, millal saime häadeks sõpradeks.

ARVILLE UUS.

Välk.

*Pime! Terve ilm on pime...
 Välgud sähvivad üle taeva...
 Jällegi pime!
 Ilm õhkab oma vaeva.
 Valgus, pimestav valgus!
 Välk, erutav joon —
 See on vaid algus,
 Kust algab elu soon.*

*Mis on elu soon?!
 Näe! valge voon
 Jookseb mäest üles-alla,
 Temast pääseb elu valla.
 Ehmatab korra ta välgust,
 Seisatab tardunult:
 Taevas müristab põlgust,
 Veereb üle maa mäardunult.*

*Pime! Terve ilm on pime...
 Välgud sähvivad üle taeva...
 Loom lamab valge,
 Ei tunne enam ta vaeva.
 Puult langeb lehti palju.
 Valgus, pimestav valgus!*

*Välk, erutav joon —
 See pole enam algus.
 Siin lõppes elu soon.*

Ursula Freimann.

Naeratav tantsijatar.

Aeglaselt kaovad punakad-kollakad ehaviirud tumenevalt sügistaevalt. Jahe rõskus tungib sisse avatud aknast. Vana naine, kes akna all istus ja tardunud pilgul kaugusesse vaatas, tõuseb tasa ja sulleb akna. Ta on küürus, ta nägu on kortsuline, aga siiski tundub ta liigutuis veel veidi graatsiat ja ta silmis välgatab hetkeks tuli.

Tühjana tundub talle ta minevik, veel tühjemana need elupäevad, mis tal siin maa peal veel veeta on. Aga kaua ei või see enam kesta, varsti peab tulema lõpp — lõpp kõigele.

Miks küll oli ta elu nii tühi? Miks ei leidnud ta õnne? Noorus meenub talle. Ta seljataga on hiilgav karjäär. Juba noorena oli ta hakanud tantsima. Kiiresti tõusis ta täht. Tants tegi ta õnnelikuks. Ta oli tuntud nime all „naeratav tantsijatar“, sest alati tantsis ta naeratavana. Ta omas haruldast andi tantsuks, kuid ta ei suutnud tantsida tõsise näoga. Ta oli neid inimesi, kes naeravad, kui nad on õnnelikud. Alati, kui ta tantsis, oli ta õnnelik ja seepärast ei saanud ta esitada traagilisi tantse. Ta astus kuulsaimasse tantsukooli ja ühel pedagoogil läks korda õpetada teda tantsima tõsise näoilmega. Algul osutus see väga raskeks. Kuna ta väga hoolsalt töötas, oli ta mõne aja pärast ka sel viimasel alal hea tantsija. olgugi et ilme talt pingutust nõudis. Tol ajal oli ta 19-aastane. Ta hakkas esinema teatris. Ta esinemine õnnestus. Juba esimesel õhtul kõitis ta tähelepanu esimeses reas istuv silmatorkavalt ilus noormees, kes teda väga tähelepanelikult jäl-

gis ja talle tuliselt aplodeeris. Pärast esinemist leidis ta oma garderoobist suure kimbu punaseid roose, kuid kaardikesel oli vaid: „Paremat pole mulle kunagi ükski tantsijatar suutnud pakkuda“. Ta ei teadnud, kelle poolt roosid võiksid olla,

kuid millegipärast soovis ta, et nad oleksid tollelt noormehelt. Järgmisel esinemisel otsis ta lavale astudes kohe toda noormeest, ja õigus, seal ta oligi jälle esimeses reas samal kohal. Ta tantsis jälle väga hästi ja noormehe silmist helkis talle vastu vaimustust ja imetlust.

Oma garderoobist leidis ta jälle teiste lilledel hulgas suurepärase kimbu punaseid roose. Talle tuntud käekirjaga oli kaardile kirjutatud: „Teie kunst on mu võlunud.“

Ka kolmandal korral oli too noormees seal ja garderoobis oli jälle roosikimp. Värisevate sõrmedega tõmbas ta kirjakese ümbrikust ja luges: „Palun einetage minuga täna õhtul. Ootan Teid teatri ukse ees. Mul on Teile väga palju rääkida.“ Alla oli kirjutatud ühe noorkirjaniku nimi, kes oma esimese teosega väga populaarseks oli saanud, kuid keda välimuse poolest ei tuntud. Tantsijatar ei kahelnud hetkegi selles, et ukse ees ootab teda too noormees esimesest reast. Palavikulise kiirusega riietus ta ümber, ja tal oli õigus, ukse ees ootaski teda sama noormees. Nad tervitasid teineteist, kui oleksid nad juba tuttavad ja astusid ootavasse autosse. Kirjanik hüüdis autojuhile tuntuima lokaali nime. Seal nad einetasid, tantsisid ja tundsid endid väga õnnelikena.

Alates sellest päevast ootas kirjanik teda alati pärast esinemist. Siis sõitsid

nad samasse lokaali, tantsisid ja olid õnnelikud.

Ent siis pidi kirjanik ära reisima kuu- ma lõunapäikese alla, Itaaliasse.

Oma kunsti alal töötas tantsijatar edasi suurima hoole ja armastusega. Kolme kuu pärast oli ta niikaugel, et võis iseseisvalt esineda. Tema esinemisõhtuks tõi lennuk noorkirjaniku tagasi.

Esimest korda pidi ta esinema tantsuga, milles ei tohtinud naerda. See pidi olema fantastiline tants, mis kujutas liblika elu ja ta traagilist surma, kui poisike puudutas ta tiibu. See tants pidi kujunema ta elu suursaavutiseks. Tantsides otsis ta kogu aeg pealtvaatajate hulgast oma armastatut. Ta leidiski tema nõjatumas suure valge samba vastu ning ta silmis luges ta otsekohest kiindumust. Siis tuli saatuslik hetk, millal poisike puudutas ta tiiba. Surmõnnetuks pidi muutuma ta nägu, kuid selle asemel lehvits ta huulil võidurõõmus naeratus. Samal hetkel nägi ta kirjaniku nägu tumenevat ja siis teda jälkusilmega näol kõrvale vaatavat.

Nüüd tundis ta, et oli teinud vea ja et see viga oli saanud talle saatuslikuks. Ta jooksis lavalt ära . . .

Kunagi enam ei kohanud ta kirjanikku. Kunagi ei suutnud ta unustada kirjanikku . . .

Vana naise silmi ilmub kummaliselt valuline helk ja ta vahakarva huuled sosistavad: „Ma ei tundnud oma piire.“

Test.

Ma ei usu, et on üldse õpilasi, kellele meeldiks test. Juba ses ärevas õhkkonnas, mis on ikka enne testi, võib nõrgemate närvidega inimene hulluks minna,

Enamusil on süda paha, kõik just kui keerab sees. Käiakse suure hoolega käsi külma veega loputamas, nagu aitaks see. Need vaesekesed, kellel pole kodus aega

olnud, tuubivad elu eest; kuid tuubivad ka need, kellel asi on enam kui selge. Viimased küll enam moe pärast, et õpilase vormi välja anda.

Agas need, kel pole endasse raasukestki usku, istuvad vaheajal klassis ja kirjutavad imetillukesele „spikrile“. Mõnedel on see „nöiavärk“ juba kodus valmis tehtud, nad seavad seda paremasse asendisse, et oleks käepärast võtta.

Ja niimoodi tunnid läbi tuubitakse iga viimast hetke kasutades, kuni selle hirmsa tunnini, kus saatus ja mõistus kaalule tulevad.

Niipea kui heliseb kell, tormatakse hirmsa lärmiga klassi. Pingid tõugatakse nii lähedale kui võimalik. Mida ligemal üksteisele, seda parem enesetunne. Soritakse veel raamatuis. Need, kes ei kasuta „spikut“, panevad õige koha pealt avatud raamatud igaks juhuks laekasse. Siis kinnitatakse pinginaabri ja enda lähedal istujatega igavest truudust ja palutakse hädakorral aidada.

Ja õpetaja tulebki. Ma ei tea miks, aga iga kord, kui hakkame testi kirjutama, on õpetajal nii salapärane naeratus ees, et ega te ikka kõike ei tea, mis ma tahan. Ja nii on see alati, ükskõik mis aine ja mis õpetaja; ning see naeratus ajab alati segadusse.

Kui testilehed on käes ja neid ei tohi veel ümber pöörata, piilutakse ikka salamahti, ehk leidub mõni küsimus, mida ei tea. Kui torkab mõni selline küsimus silma, peetakse ruttu ühine nõu, mida kirjutada.

Kui esimesed küsimused on kirjutatud, on süda palju kergem ja ka ärritus hakkab lahkuma. Kuid kui satub mõni rumal küsimus, mis ei anna end mingit moodi lahendada, on ärritus kohe tagasi ja veel mitmekordselt. Siis jäetakse harili-

kult suure ähmiga mitu tükki vahelt tegemata ja vastatakse valesti. Õpetaja loeb muidugi, et viga ja viga, ise mõtleb: väga halvasti õppinud.

Kui on kõige suurem häda käes ja ei oska enam midagi peale hakata, tõugatakse ettevaatlikult pinginaabrile külge ja näidatakse sulepeaga küsimust. Mõni pinginaaber on tõesti väga laisk ja ei mõtlegi, ütleb: ei tea ja sellega peab leppima. Kuid enamuse on väga viisakad, kui õpetaja ei vaata, ütlevad õige vastuse. Neil, kes kasutavad „spikut“, on töö kõige raske, kuigi mõned arvavad, et väga kerge. Nad peavad korraga kolme kohta vaatama: õpetajale, „spikule“ ja testilehele, et kõik oleks korras. Mõnikord see ei õnnestu ja siis pole seisukord just kõige hiilgavam, „teatekasse“ tuleb võluv märkus. Juhtub ka seda, et töö ajal on õpetaja nii „intelligentne“, et ei märka midagi, kuid kui töö kätte saad, vaatamata sellele, et pole ainustki viga, puhas 2.

Kui töö enam-vähem valmis, hakkatakse oma ees- või tagaistujaga „kontrollima“. See on ju lubamatu tegu ja õpetaja ähvardab alati, et võtab tööd käest ja numbrist maha. Aga see jääb harilikult tulemata. On ju ka õpetajaid, kes seda tõesti täidavad, nende vastu tuntakse suurt aukartust ja igasugune „kontrollimine“ jääb kõrvale.

Kui heliseb kell, palume ikka vaheaja lisaks, saab kauemini mõelda. Kui tööd on lõpuks ära antud, on mõne süda kerge, mõnel hoopis raske, oleneb sellest, kuidas kellelgi „vedas“. Nüüd on meie töö tehtud ja hakkab õpetaja töö. Meie hakkame aga oraaklit tegema, mis see töö tuleb.

Test on piinaks nii õpilasele kui ka õpetajale. Kui mina oleksin õpetaja, ma ei teeks iialgi teste.

R. S.

Millega tegeleb eelmine lend.

Armsad kooliõed!

1938. a. kevadtalvel, kui istusime kõik 42-hekesi lõppklassi pinkidel ja vaevasime end füüsika ja võõrkeeltega, tähendas lõpetada kool — olla vaba, olla iseseisev. Igaühes meist peitus salajane mõte: „... ja siis — siis lähen maailma vallutama.“

Kui oodatud päev siis viimaks saabus. lõi ta endaga pääle rõõmu kaasa veel patju lahkumiskurbust. Pärast pidulikku aktust koolis veel viimasele omavahelisele koosviibimisele sõites laulsime: „Noorus on ilus aeg, ei tule iial tagasi.“ Sel hetkel tundus tõepoolest, nagu oleksime teinud lõpuarvet noorusega.

Siis killunes meie ühine pere. Peitnud mälestuslaeka põhja koolimütsi ja muud väärtuslikud esemed, läksime igaüks isekaarde, et alustada seda tõelist, iseseisvat elu.

Ent — maailmavallutaja oli meis äkki kadunud — olime vaid arglikud, saamatud, otsustusvõimetud olevused. Valik oli nii raske — ja mida validagi, kui ei teadnud õieti isegi, mida just tahta. Tulevik oli tume — isegi neile, kes kindlasti teadsid, mida nad tahtsid — sest oma tahtmine ei tähenda midagi tänapäeval — otsustavad katseksamid.

Need kahevaheloleku päevad olid raskeimad. Nii mõnigi õppis alles nüüd mõistma, mida õieti öeldakse sellega: „On raske elada, elu on võitlus.“ Ja siis jõuti otsusele: Ei aita siin Taavet Soovetsemine, tuleb elu võlta nagu ta on, tuleb ületada loidus ja tuleb töötada.

See kõik toimus suvel.

Saabus sügis. Käidi õnne katsumas eksameil — otsustasid saatused. Nüüd elame uut elu.

Ühel külmal hilisõhtul astusin — tööriietuses, nagu olin ülikoolist tulles, portfelli kaenlas — üle kohviku läve. Ukseit lõi vastu ähmast sumbutet valguse ja sigaretisuitsu hõngu. Tundusin endale kainelt-kohtlasena selles peenendunud õhkkonnas, ent pidin siin kohtama oma Tallinna kooliõesid. Kiiresti libises pilk üle ruumi — jah, seal nad istusid — endised head kaasvõitlejad — vanad, ent siiski kuidagi uued, jah, veidi võõradki. Esialgne kohmetus kadus siiski varsti. Jutt läks hoogsaks. Kõneldi sellest, mida keegi teeb, mõtleb, mida kavatseb.

Need üksteist, kes Tartu siirdusid, on juba läbi põdenud kojuigatsuse, nüüd aga akadeemilise õhkkonnaga täiesti harjunud ja enamik neist täidab juba hooltsasti rebasekohuseid. Neist aga pajatab võib-olla pikemalt keegi tartlane.

Meie kõnelesime peamiselt kodulinna jäänuist. Õige paljud, nimelt Aino Tamjärv, Medi Soomer, Leida Trump, Laine Anni, Bronja Saretok õpivad kodundust Tallinna Kodumajanduse Instituudis. Seal olevat väga tore — igapidi elulähedane ja huvitav. Muuseas vaidlesime nende õppust saanutega kasvatuse üle, et kumba on raskem kasvatada, kas poissi või tüdrukut. Võhikud kaldusid selle poole, et tütarlast on raskem, aga õpetatud seletasid kohe, et tütarlast on küll raske kasvatada, poissi aga veel raskem — teda pidavat nimelt nagu poissi ja tüdrukut koos kastavama.

Lola Reichman on esimesena saavutanud meie kõikide ühise eesmärgi — teenida korralikku palka ja olla sõltumatu. Ka Geni Salomé kuulukse kuskil teenivat (tegeledes seejuures muidugi edasi muusikaga). Kohanud ma teda pole. Grete Ots annab eesti keele tunde. Ka tema rääkis, et saab võib-olla püsiva teenistuskoha. Iia Roosman on õdedekoolis. Talle meeldivat seal hästi, ehkki kord on väga vali ja oma isiku jaoks aega üldse ei anta. Paljud õpivad masinakirja ja raamatupidamist — nende hulgas Elsa Jõgi, Helga Matson, Asta Laast, Silvia Tammo.

Kurb lugu on see, et meie neljakud on lahatatud. Niikaua kui mina tagasi mäletan, on nad ikka koos olnud. Paraku nüüd õekesed Lubergid ja Virve Niibo kuuluvad Tartu akadeemilisse perre, kuna Karin Aun tegeleb Tallinnas võimlemisega, millisel alal ta ju alati silmapaistvat andekust on näidanud. Igatsus üksteise järele on suur — eriti Karinal on seda raske taluda, kuna tema on üks. Need, kes on Tartus, õhtustades koos, asetavad neljandale toolile palitu Karinaks.

Kaks meist on läinud teenima kunstimajalannat.

Tiiu Viires läbis kibeda konkurentsitule teatrikooli võistluseksamil ja võeti vastu ühena paremaist. Ja Tiiu on tõesti üks neist väheseist, kes on valinud õieti, täiesti südametunnistuse järgi. Rõõm on teda näha, rõõm kõnetada. Kogu ta olemusest hõõgub energiat, armastust oma kunsti vastu ja seda, mida nim. „jumalikuks sädemeks“. See, mida ta räägib oma uuest ümbrusest ja tööst, on meile, igapäeva-inimesile tõesti kaunis mõnajat. Nakatud isegi sellest tulest, mis temas lõpumatult leegitseb.

Vera Leever tantsib „Estonia“ tantsurühmas.

Rida kooliõdesid on silmapiirilt kadunud, ehkki kohustuti kevadel tsentrumisse teatama kõigest, mida keegi ette võtab.

Kirjeldaksin veidi elu Tehnikaülikoolis, kus mina praegu õpin. Kõigepealt peate teadma, et siinseist väheseist naisõpilasist on neli — Agnes Vambola, Helga Horm, Evi Sooman ja mina meie kooli lõpetanud — rekord on meie käes.

Algul tekitas uue korraga harjumine segadusi — isegi esimene loeng jäi sel moel kuulamata. Sirvides õppekava, leidsin sääl ainult väga tarkade ja väga arusaamatute nimedega õppeaineid. Pidin nende tähendused küll entsüklopeediast järele vaatama, aga selgus hiljem niigi, et neist enamiku taga peitus aina matemaatika. Võite siis isegi arvata, et need loengud enamasti mitte just väga huvitavad ega kerged pole. Ja iga kahe nädala tagant on kontrolltöö, kui nende keskmine on rahuldav, pääseb lõputööle ja kui see üle 60%, pääseb eksamile — hullem kui koolis, eks?

Asi, millega meie algajad ränka vaeva näeme, on tehniline joonestamine. Antakse mingi raudkobakas kätte, mida tihti on raske vedada. Tema nime ja otstarvet muidugi keegi ei tea. Ja anna sellest siis täpsed projektsioonid, nii et tööline joonise järgi võib mudeli valmistada. Joonistamiseoskus on siin absoluutne null — peab oskama joonestada. Minul igatahes sellega ei vea — 5 korda tegin esimese töö ümber, enne kui see vastu võeti.

Keemia praktikumis sooritame oma käega niisuguseid katseid, mis laboratooriumi õhu sinise suitsu ja vängete gaasidega küllastavad. Füüsika praktikumist aga, mis meil alles pärast jõule tuleb, kõnelevad keemikud hulle lugusid.

Võimsana tõuseb hall ülikoolihoone Kopli poolsaare tipus keset sügiskollast parki, kolmest küljest püüavad teda haa-

rata Soome lahe valgeharjalised veemasid. Ent ärge arvake, et siin keegi luuleliseks muutub! Vastupidi, sus hävitatakse viimane raas romantikat niigi juba üliproosalisel ajal. Nii harva tuleb pähe jälgida aknast päikeseloojangut mere taha — pole aega lihtsalt unistamiseks!

Tuleme juba hommikul kella üheksaks, einetame säälsamas üliõpilaseinelas ja töötame edasi õhtul kella kaheksani. Töökoormatus on tõesti väga suur.

Sellega siis tegeleb eelmine lend. Palju tervisi teile ja indu tööks. Teie

Maia Sinberg.

Helga Vragner

Saksa noorsoost ja selle huvialadest.

Saksamaale saabudes paistab kohe silma, et on tegemist militaristliku riigiga. Mehed ning poisid, isegi paljud naised ning tüdrukud kannavad vormiriietust. Kellel seda pole, selle kindlasti mõni märk ilutseb rinnal, mille pääl käib n. n. pruunsärk, millel käise ümber on kaunis lai mähis natsionaal-sotsialistliku embleemiga — haakristiga. Tüdrukutel on seljas kaunis laiad, mustad kuued ja poolasärgile sarnanev valge pluus. Muidugi ei puudu selle riietuse juurest lips. Sealjuures on neil jalas kaunis suured ning rasked kingad. Kindlasti on need otstarbekohased pikkadel matkadel, mida need saksa tütarlapsed ka tihti üritavad, kuid meile tundub säärane raske jalanõu naise jalas siiski veidrana.

Eelnimetatud pikemad matkad, milliseid B. D. M. (nii nimetatakse seda organisatsiooni. Teatavasti lühendatakse Saksas kõik organisatsioonide nimed ja loetakse välja vaid algustähed. B. D. M. tähendab: Bund Deutscher Mädchen) sageli ette võtab — seda tihti kaunis suurtes gruppides — on rahuarmastavale inimesele küll tülitavad ning kärarikkad elamused. See aga, kes heast naljast aru saab, võib kaunis südamlikult naerda. Pilt, mida nad sellistel rännakutel

läbi maa pakuvad, on umbes järgmine: tuled täitsa rahulikult oma teed ning imetled looduse ilu, kui kuskilt hakkab kostma kõva kingade plagin ja laul, võimalikult paljudel häälteil. Keskmised häälled laulavad oma osa vahel veel kaunis vastuvõtavalt, aldid on ka veel kannatatavad, aga need esimesed sopranid (kui neid üldse nii võib nimetada), jah, need tõmbavad küll kananaha ihule. Ei tea isegi keda haletseda, kas neid kõrgetes diskantides kriiskavaid ning leelutavaid julgeid neide, või kuulajaskonda, kelle sekka ka ennast võid lugeda. Varsti tulevad ka „laululinnud“ ise nurga tagant nähtavale: punane rätik peas, suur seljakott seljas, ning klobisevad hiiglakingad jalas. Vaatad tahes või tahtmata nendele järele ja muigad, ise küll ei tahaks nende seas olla. Kuid nad ise ei paista küll suurt aru saavat, et rahva naer on neile määratud, kuigi teatud ironiat mitte ainult välis-, vaid ka omamaalaste seas tähele võib panna. Nad on isegi nii uhked, et ei vaata teistele otsagi.

Teisiti on lugu poistega. Võtavad nemadki ette matku, kuid need kannavad rahulikumat ilmet. Nad on määratud enam nende kodumaa tundmaõppimiseks, kui rahuliku kodaniku rahu häirimiseks.

Igal suvel on poisid kuu või paar laagris. See laagrielu on küll päris huvitav. Starnbergi järve ääres, kus peatusin suvel, on ka igal aastal H. J-i (Hajott, Hitlerjugend) laager. Päeval võtavad nad ette matku ümbrusesse, võimlevad, ujuvad ning teevad sõjaväelisi harjutusi. Öhtuti teevad nad suure tule üles, mille ümber siis asuvad ning laulavad matka- ning isamaalaule. See on päris ilus pilt pimedatel öhtutel, eriti kui laagrituli on järve lähedal.

Üks Saksa noorte peamistest huvialadest on küll nende isamaa ja kõik mis on kasutoov sellele. Nendel on välja arenenud väga tugev ühistunne. Neil on suur huvi õppida võimalikult põhjalikult tundma oma kodumaad. Selleks nad korraldavad igasuviseid pikki matku.

Kord Saksa koolides ja ka sõjakoolides, kus õpivad tulevased sõjaväelased, on väga vali. Harilikult õpilased elavad ja magavad kooli juures. Alamad koolid on n. n. rahvakoolid (Volksschule) ning kõrgem kool, millesse pääsevad vaid väga andekad õpilased, ning kust tee igale hariduse- ja tegevuseharule on vaba, on Adolf-Hitleri koolid.

Nagu mulle rääkis üks sõjakooli õpilane, olla kord seal nii vali, et ühekordne hilinemine, rääkimata hommikustest loengutele ilmunisest, isegi öhtustel kojutulekutel, võib tervele eelseisvale karjäärile olla takistuseks. Samuti on ette kirjutatud, missuguses rõivastuses kuhugi peab ilmuma ning on keelatud paljude lokaalide külastamine. Alles kui on läbi tehtud lipniku-aeg, vähenevad need vabadust piiravad määrused. Kuid Saksa noorte arvamuse järele olla see kord väga hea, kuna see aitavat kasvatada enesevalitsemist, korrektsust ning tervet rahva hinge.

Suvel Lõuna-Saksas viibides õppisin lähemalt tundma Bayer'i noorsugu. Need on

lõbusad, elurõõmsad inimesed, kes räägivad toredat Bayer'i murrakut. See erineb väga Saksa kirjakeelest, ja alguses ei saa nende jutust sõnagi aru. Pärast selle keelega rohkem kokkupuutudes harjub temaga, kuigi nende omavaheline jutt jääb sellegipoolest kaunis tumedaks. Huvitav ning omapärane on ka nende kirev riietus, mis värviküllasesse mäestikuloodusse oivaliselt sobib.

Bayeri noored on oma maa ja mägedega niivõrd ühte kasvanud, et nad mujal viibides kojuigatsusest haigeks ning kurvameelseks muutuvad. Seal aga on nad oma õiges sõiduvees. Tõesti huvitav on vaadata, kui nad oma ilusaid ning lõbusaid rahvatantse tantsivad, või oma tuntud hülireid iaulavad, mis siis mägedes vastu kajavad.

Bayer'i noored on koondunud n. n. Trachten-verein'idesse. Need korraldavad öhtuid, kus tantsitakse tuntud rahvatantse ning õpitakse uusi. Tihti on ka nende ühingute vahel võistlused, millele järgnevad lõbusad koosviibimised, kus muidugi tants, laul ja kõigepealt bayerlasele nii omane õlu ei tohi puududa.

Parimad nendest ühingutest sõidavad igal suvel, riigi kulul, teistesse maadesse, kus nad tutvustavad välismaalasi oma rahvarõivaste ning tantsudega. Nii näiteks käis selle küla Trachten-verein, kus ma oma suve veetsin, sel aastal Itaalias ning Portugalis.

Seega pole Saksa noorsugu mitte ainult karmi sõjaväelist korda omastav šabloonne mass — nagu harilikult arvatakse — vaid leidub ka rohkesti neid, kes oskavad lugu pidada vanast rahvakunstist ning tunnevad muid lõbusid marssimise ja mundrikandmise kõrval.

Ester Sonin V prog. kl.

Kohvilaua-vestlus Soomest.

Ei saa kuigi kaua „ulgumerel“ sõita, kui hakkab juba paistma Soome saarestik. Suurem osa saarekesi on imeväikesed, vaid paljas kalju ja veidi sammalt. Ei ühtegi puud ega maja. Ainult mõnel suuremal seisab üksinda väike punane onnike. Mida enam Helsingile lähemale jõuame, seda enam muutub pilt. Eriti ilus, roheline müts on loomaaia saar. Kõrval ja vastassaartel asuvad kindlused. Siit paistab ka juba Soome pealinn Helsinki. Suurkirik, Kalliokirik, hotell Torni, staadioni torn ja kõrged majade rühmad — need on esimesed, mis paistavad silma kuulsast „Põhja-maade valgest linnast.“

Sadamasse sissesõit on avar ja puhas, puuduvad hirmsad sadamatehased, mis kahjuks „ilustavad“ Tallinnasse sissesõitu. Helsinki linna iseloomustavad suured 6—8 kordsed majad. Tänavad on sirged ja laiad. Siin on peaaegu võimatu eksida. Paberitükke ja muud prahti leidus tänavatel päris rohkesti. Ei erine Helsinki oma puhtuselt pea sugugi teistest põhjamaa linnadest. Korraliku ilme tänavatele annavad aga kõrged, ühetasased majade read ja tänavate hea sillutis.

Esimesed sammud suunan, nagu iga turist, muuseumidesse. Helsingis on kolm suuremat ja tähtsat muuseumi, Atheneum, Rahvusmuuseum ja vabaõhumuuseum Seurasaarel.

Atheneumis on esitatud kõik Soome tunnustatumad kunstnikud. Peale soomlaste eneste tööde on siin välja pandud ka rohkesti teiste Euroopa kunstnikude töid, peamiselt rootslaste omi. Lei-

dub ka mõni rahvusvaheliselt tuntud vanameistri maaling. Üks tähtsamatest või õigemini tähtsaim on Rembrandt'i „Munk“. Atheneumis saab hea kujutluse Soome maalikunsti arengust ja selle erivooludest, sest väljapanekud on õige mitmekesised. Teiste maade kunstist Atheneumi väljapanekud tõhusat pilti ei paku.

Rahvusmuuseumis saab õige hea ettekujutuse Soome rahva üldarengust. Siin algavad väljapanekud kiviajast ja lõpevad nüüdisajaga. Soome Rahvusmuuseumist on võetud Eesti Raadi muuseumi korraldamisel eeskuju — nii esinevad mõlemas head rahvarõivaste väljapanekud. Huvitav on võrrelda Soome ja Eesti erinevusi sellel alal. Leidub küll teataval määral sarnasust, kuid siiski nad on ka väga erinevad. Soomlastel nad on rohkem ühetoonilised ja puuduvad väljaõmblused, mis on nii armastatud eestlaste poolt. Kindlasti erilist huvi välismaalastele pakub Lapi osakond. Kui vajalik on põhjapõder, poro, laplasele! Kehakatted, jalatõud ja mütsid on põdranahast. Samuti tekid, magamiskotid ja isegi väikesed kerged suvetelgid. Palju tarberiistu on tehtud põdraluust ja põder ise veab laplase kelke ja regesid. Kuid palju hoolt see tarvilik loom laplaselt ei nõua. Toitu otsib ta endale ise. Õhtul laseb laplane põdrad lahti, hommikul hüüab ta nad jälle kokku ja rakendab ree ette. Ainult õige külmadel aegadel peab laplane loomale veidi toidus lisa andma, sest lumi on paks ja sügav ning põder ei jõua selle

alt küllaldaselt määralt söödavat hankida. Kuid see on imeväike vaev pödra suurte teenete eest.

Seurasaare vabaõhumuuseum on esimene selletaoline, mida olen näinud. Ta asub veidi eemal Helsingist, väikesel poolsaarel. Siit avaneb suurepärane vaade üle lahe linnale. Esiplaanil paistab surnuaia roheline ja kõrgemal suured majad ning üksikute kirikute tornid.

Siia, Seurasaarele, on veetud Soome iseloomustavamaid talusid, Karuna kirik, karjase õnn, kirikuvenesid, kalavene-sid, tõrvavenesid j.n.e. ning Aleksis Kivi majake. Talud on kõik pea eranditult kahekordsed, tapetseeritud, ilusate ahjudega majad. Nägn ainult ühte või kahte suitsutare ja ühte ühekordset talumaja. Majades on ka mööbel sees.

Väga kenad on soome voodid. Neid on kahte moodi: ühed, mis lükatakse kokku õige väikeseks päeval ja teised — sohvataolised. Sohvataolistel vooditel on kahel pool käetoed ja selja taga seljatugi. Tihti asetatakse päeval voodiriietele laud peale ja nii saame korraliku puusohva. Mõlemaid voodi liike tarvitatakse veel oltrasti talutaredes. Väga armastatud soomlaste poolt on ka kiiktoolid. Peaaegu igas toas on üks. Kiiktooli moe on soomlased üle võtnud rootslastelt. Need on harilikult lihtsast puust, kõrge seljatoega ja käetugedega. Kiiktoolil on alati kiiktooli vaip, mis ripub seljatoel ja asub istmel. See annab toolile väga mugava ilme. Üldse on igasugused vaibad väga armastatud soomlaste poolt. Neid asub nii põrandal kui ka seintel.

Karuna kirik on väike puuehitis umbes kahekümne pika pingiga, kus inimesed jumalateenistuse ajal istuvad. Kirikul on ka imeväike kooripealne, kus asub pisike, primitiivne orel. Seinul ilus-

tavad maalid ja küünlalühtrid. Iga Soome maakirik juures asub „tabuli“. „Tabuli“ on torn, kus asuvad kiriku kellad. Kuid tihti on ta ka olemas siis, kui kirikul on kokku chitatud kelladega varustatud torn. Mis ülesannet tal siis täita tuleb, seda ma ei tea.

Teine käik Helsingis on kindlasti loomaaeda. Helsinki loomaaed asub saarel, veidi kaugemal linnast. See on helsinglaste üks armastatuim väljasõidukoht. Rahvatungi tõttu on sinna raske pääseda. Veel raskem on aga tagasitulek. Loomaaed on päris huvitav ja kaunis täielik. Ainult kahju on vaadata, kuidas paljud loomad, kes suurema vabadusega harjunud, kitsastes puurides piinlevad. Puurid on tõesti väga väikesed, nagu loomade piinamiseks välja mõeldud.

Kolmanda külaskäigu teen surnuaiale. Paljudele see kindlasti pais-

tab imelik olevat. Kuid Helsinki surnuaed on imeilus nagu suur park. Siin puuduvad täielikult ristid, on ainult hauasambad ja väikesed marmorplaadid. Hauad on nagu lillepeenrad. Surnuaial on palju puid ja põõsahেকে, ning ta asub looduslikult kaunil kohal, mere ääres. Surnuaia ligidal asub krematoorium, surnute põletamis asutus. Krematoorium on väike, kabelitaoline maja. Sees asuvad pingid saatejatele ja kõrgem koht, kus asub surnukirst. Peale matusekõnet lükatakse kirst selleks eriti valmistatud vankril põletamisahju. Ahjus valitseb hiiglakuumus. Kirst mis on puust, põleb lühikese ajaga ja puutuha võib varsti eraldada. Laip põleb umbes tund kuni kaks. Peale seda võetakse tuhk ahjust välja ja lastakse läbi väikese masina, mis väikesed konid ja muud suuremad tükid täiesti peeneks jahvatab ja puhastab, ning pannakse siis urni. Urni ei tohi mitte koju viia (sest inimese tuhk on püha), vaid tuleb ta mätta või eriti surnute jaoks valmistatud majas asuvasse seinakappi panna, mis siis suletakse. Kapi üks on marmorist või kivist ja sinna kirjutatakse inimese nimi. Kappi ei tohi ise avada. Ta avatakse alles siis, kui teine urn sinna asetatakse. Iga perekond või üksikisik võib osta endale ühe kapi vastavase urnide majas igaveseks rahupaigaks.

Igal pool, kas Helsingis või üldse Soomes liikudes, tuleb alati vastu valget ülikoolimütsi kandvaid noori. Üks minu sõbratar tähendas kord, et Soomes olevat väga palju üliõpilasi, peaaegu iga vastutuliija kannab ülikooli vormi. Kuid see pole nii. Soomes on teistmoodi koolikorraldus. Kooli minnakse sama vanalt kui meil. Minnakse esialgu alamasse algkooli. Sellel on ainult kaks klassi. Edasi tuleb ülem algkool. Sellel on neli

klassi. Vaesemad, kes ei taha ülikooli ega suurkooli minna, lõpetavad kõik neli klassi. Nüüd, peale kuue klassi lõpetamist lähevad nad kas kutsekoolidesse või tööle. Harilikult suurem osa läheb tööle. Teised, kes tahavad edasi õppida, käivad ühe klassi ülemas algkoolis ja teevad siis eksami suurkooli. Suurkool kestab kaheksa aastat. Seega Soome õpilased käivad koolis ainult üksteist aastat. Ühest klassist teise pääsemisel eksameid pole vaja teha, küll aga kooli lõpetamisel. Siis tuleb anda suur üliõpilaseksam, „ylioppitotutkinto“, mis harilikult on väga raske. Eksamitööd saadetakse ülikooli juure parandada. Kui oled saanud eksamil läbi, võid astuda ülikooli ilma eksamita. Ainult mõnes üksikus aines tuleb anda väikesi lisaeksameid. Kui aga ülikooli astuda ei taha, võid kanda niisama uhkuseks paar aastat ülikooli mütsi. Sellest tulebki, et Soomes on nii palju valgemuütsi noori. Peale eelmainitud koolikorralduse on Soomes veel teisi. Maal isesugused ja linnas isesugused, kuid neid ma ei tea. Kirjeldatud koolikorraldus on aga enamtarvitatavaid.

Soome õpilased saavad neli korda aastast tunnistusi. Valitseb kümnenumbriline hindamissüsteem. 10 — v. hea, 9 — hea, 8, 7, 6 — rahuldavad, 5 — puudulik ja 4 — nõrk. Harilikult alla nelja ei panda. Tunde on üldiselt sama palju kui meil. Ainult võimlemist on rohkem — 4—5 korda nädalas. Ka suur vaheaeg on pikem kui meil. Siis käivad õpilased kodus söömas. Üldse paneb soomlane suurt rõhku söögile. Süüakse viis korda päevas; vähemalt üks kord päevas putru. Ja siis see kohv! Iga kord peale sööki, kohviajal, õhtul, hommikul, kui jalutama minnakse, astutakse kindlasti ka kohvikusse sisse, ning esimene asi, mida külalistele pakutakse, on — kohv. Isegi

taluinimesed ja vaesemad töölised joo-
vad kohvi 3—4 korda päevas.

Väga armastatud on ka kohviõhtud. Sinna kutsutakse harilikult kõik sugula-
sed ja tuttavad. Huvitav on märkida, et
soome tütarlapsed kuni umbes 20-da elu-
aastani tervitavad vanemaid daame ja
härrasid niksuga. Reveransi peetakse
halvaks kombeks. Kukkusin kord sel-
lega sisse. Mind oli ka kutsutud kohvi-
õhtule. Tervitasin kõiki ilusa reverans-
siga ja olin üldiselt oma käitumisega
kaunis rahul, kui minu saatja, üks au-
väärt Soome aadlik, professori proua
(Soomes peetakse väga lugu tiitlist)

mind kõrvale viis ja küsis, kas ma väsi-
nud olen, et ma nixu teha ei jõua. Vas-
tasin imestades, et see pole Eestis kom-
beks, et minuvanune tütarlaps veel nixu
teeb. Proua oli sellest veidi rahusta-
tud, kuid pidas siiski oma kohuseks ter-
ve seltskonna ees minu käitumise pärast
vabandada.

Oleks paljugi veel pajatada Soomest,
kuid kardan, et „Sütiku“ auväärt toime-
tus mind süüdistama hakkab egois-
mis, nagu sooviksin ma oma kohvijutuga
täita tervet numbrit — sellepärast lõpe-
tan.

Ekskursioon Tartu.

Noh, imelik küll, mis siin nüüd õige lahti
on? See „kõige viimane klass“ viskab heast
paremast raamatud nurka, ega tahagi enam
õppida! On küll alles kooliaasta algus ja
homme on koolipäev nagu iga teinegi, aga vaata,
seal nad hüppavad ja kargavad nagu meeletud.
„Mõtelda vaid, et homme kooli polegi!“ —
„Kus me küll sel ajal juba oleme...“ ja sinna
vahele kiljahtab mõni „uih“ ja „aih!“ ning „—
maksvorsti ka ja kümme muna!“

Ahaa — kümme muna — ehk taipate juba,
et tegemist on ekskursioniga. „Kuhu siis sõit
lahti läheb?“ „Tartu! Tartu!“ — „Kohe homme
hommikul, hirmus vara!“

„Homme hommikust ja hirmus vara'st“ on
saanud tänane hommik, aga on tõesti vara.
Kell pole veel pool seitsegi, kuid juba hakkab
lillade vormimütsidega tütarlapsi Balti jaama
kogunema. Kella seitsmeks saab neid kauniste
hulk ühte vaguni soppi, aga vagunitäit siiski
ei saa. Mõni ehk arvab, et nad vaesekesed

nüüd kõik tukuvad, et on kõik väga unised —
ikka nii varane aeg jne. Aga pole sinna poo-
legi! Mõõdunud õõ oli küll kõigi arvates eba-
harilikult lühike, aga und — ei, seda küll enam
pole. Nälg on küll, suure kiiruga polnud pea-
aegu kellelgi kodus aega süüa. „No küll ma
tegin kodu tempot ja siis ahvikiirusega jaama,
kogu tee olin hirmul, et äkki hilinen, aga kui
jaama jõudsin, oli aega küll ja palju.“

Ai! ei olegi enam aega! Kell on juba 7 ja
rong väljub iga silmapilk. Ega keegi ometigi
maha ei jää. Juba läheb!

„Viimaks ometigi saab süüa!“ ohkab keegi
ja sikutab tohutu võileibadepaki oma kohvrüst
esile. Paljud teised on samal arvamisel ja asu-
takse ühiselt „nälgjatondi vastu võitlema“. Või-
leibade, tomatite ja munade juures arutatakse
siis ka, mida Tartus teha ja kuhu ikka k õ i g e
p e a l t minna, ja kuhu siis veel pärast seda
minna.

3 tundi ja 15 min. on möödunud, kuidugi mitte ainult võileibade hävitamise juures, vaid on aega veedetud selle ja teisega. Nüüd aga pole enam aega veeta midagi, juba aeglustab rong käiku ja igaüks valmistub vagunist lahku- ma, sest Tartust mööda sõita ei kavatse keegi.

Väike kiirmarss läbi linna ja juba ollaksegi NMKÜ turistidekodus, mis on määratud ööbi- miskohaks. Kas siis mõni kavatseb juba ma- gama heita? Ei, ei seda mitte, on ju alles va- rajane ennelõuna, jäetakse ainult pakid siia, ning minnakse kohe linnaga tutvuma. Lühike- sel teekonnal siia ei hakanud peaaegu midagi tartulist silma, nüüd aga minnakse otse Tartu põlisele kantsile — Toomemäele.

Esimene külaskäik tehakse seal „Meteoro- loogia Observatooriumi“. See on nimelt see täht- lis asutis, kus Eesti jaoks „ilma tehakse“. All korral on tuba täis õige-väga-mitmesuguseid keerulisi aparate, mille juure antakse sama keerulisi seletusi selle kohta, kuidas nende aparate abil see ilma tegemise protseduur käib. Üleval torni otsas on aga palju huvita- vam: seal on küll ka mitmesuguseid aparate, aga sealt avaneb ka suurepärane vaade Tartu linnale ja veel palju kaugemale.

Ei jäeta kuidugi küsimata, milliseid ilmu lähemateks päevadeks lubatakse.

„No, ei tea just...“ on kahemõtteline vas- tus. Kuna aga ekskursandid on suuremas ena- muses optimistid, siis jäävad kõik suvist soo- just ja päikesepaistet lootma. Ning tujukül- lases meeolus korraldatakse vallutusretk Ra- amatusõprade Mekka — ülikooli raamatuko- gule.

Vallutada pole siin õieti midagi, sest endine uhke orduloss seisab juba sajandeid vareme- tes. Üks osa on uuesti üles ehitatud ja selle ette saabutakse kaunis sõjakas meeolus. Kui aga astutakse igivanade müüride vahele, ei vaibu mitte ainult sõjakas, vaid igasugune jutua- jamine üldse. Laeniulatuvad täiskiilutud raama- turiivid sisendavad igaühesse aukartust ja imetlust.

Huviga uuritakse hiina- ja araabiakeelsete raamatute pealkirju (mõni isegi loodab, et äkki saab mõnest sõnast aru). Ning katsutakse vargsi, kas on ikka võimalik kohalt nihutada neid hiigelsuuri igivanu piibleid, mis on köide- tud tollipaksuste puukaante vahele.

Raamatute sisuga tutvumiseks kuidugi aega ei jatku, nii et kiirmarss läbi terve raamatu- kogu läheb õige ruttu ja peagi ollakse jälle väljas Toomemäel.

Kell 12.55 teeb igaühe süda natuke teist- moodi, sest kell 13 on ühine lõuna pr. kooli- juhatajaga. Ja kus veel — kohas, kuhu hari- likult õpilastel sisseminek kateooriliselt keela- tud — restoran „Sinimandrias“. Mõni püüab kujutella, kuidas siin küll õhtuti välja näeb, kuid ega see hästi taha õnnestuda, sest saal on pooltühhi ja jätab õige koduse einela mulje.

Pärast lõunat minnakse natuke Emajõe kal- dale jalutama ja imetellakse tema hallsogaseid vooge, mida kuskil laulus vist sinisteks nime- tatakse. Tehakse ka visiit Tartu ujulale. Mõ- ned lähevad ujuma, ülejäänud aga rahuldavad sellega, et imetlevad tartlaste seas näiliselt roh- kesti levinud omapärast vettehüpete stiili — hüpatakse jalad ees. Hiljem ilmub esile keegi „vanapoolne noormees“, kes, ei tea kas tallin- laste lõbusks või niisama treeningu huvides, de- monstreerib saltosid ja poolteistsaltosid ette ning taha (nüüd juba pea ees).

Edasi läheb teekond otse troopikalisesse ro- helusesse, s. t. botaanika-aeda. Seal hakatakse kohe arvustama, et korraldus on halb: näe, murul kasvab üks huvitav taim — võilill, aga pole sedelit juures, mis ta nimi on. Samal ajal aga virkadest arvustajatest keegi ei tunne suu- remat huvi sedelite vastu, mis on asetatud iga- suguste huvitavate tundmatute taimede juurde. Vaadatakse niisama ringi ja leitakse, et kõik on suurepärane, tore, võrratu!

Igal ajal on oma algus ja ots ning iga päev jõuab kord õhtule — nii ka esimene Tartus viibimise päev. Juba räägitakse sellest, kui kaua n.n. „öö-luba“ saaks. Kas ei saaks ikka veel natukenegi kauem. On tõesti nii väga palju kohti, kuhu tahaks minna. Peaks minema veel sinna ja sinna ja tingimata peab minema Ko-Ko-Ko-sse — mõtelda vaid, kui peaks seal mõnd Tartu kuulsat vaimuinimest nägema palgest palgesse! Ja siis tahaks veel kangesti minna... — — — aga sedapuhku on aeg otsas. Mis vaatamata, see peab jääma homseks. Kuni hommikul päikese säravad, — vabandust — vaevaliselt läbi udu tungivad ähmased kiired äratavad ellu unehõlma suikunud rahva.

„Aga nüüd tarvis ruttu turule minna!“ — „Huvitav, milline see Tartu turg ka peaks olema?“ Turukaubamajast on juba igaüks kuulnud, et see on tore ja suur ja avar ja — ja jääb üle vaid nentida tõika, et hoone väärrib kiitust jah. Aga turg ise? Noh, müüakse niisamasuguseid õunu, kapsaid, kartuleid nagu Tallinnaski, ainult reklaamiks hüütakse kõrvale nii armsalt kõlavas L.-Eesti murdes.

Turult ostetakse kalli raha eest kokku mitmesugust ihutoitu, tarvis oleks aga ka vaimutoidu eest hoolt kanda ja seda minnakse otsima muuseumidest.

Kuna eelmisel päeval nauditi troopika ja vahemeretaimestiku ilu (botaanika-aias), siis täna nii mõnigi ehmub tiigri või leopardi kiirgavatest (klaas) silmadest, või jääb kivilenult seisma (täistopitud) mao hüpnotiseerivast pilgust. Pikapeale harjub ära ebahariliku ümbusega — on päris mõnu paitada meie oma metsade karu karvast kasukat ja p. s. leidub seal, s. t. zooloogia muuseumis, ka rohkesti päris armsaid loomi ja linnakesi. Lugevatul hulgalt on aga neid, kellest ei tea kas nad hamustaksid või mitte, kui vastu juhtuksid tulema — pole sihukesti enne nähtud, kuid nad on siin klaasi taha piiritusepurkidesse vangid pandud, nii et ei maksa karta.

Tartu buss raputab mööda munakivist sillust läbi linna — sõidetakse Raadi mõisa. Viimane osa teest tuleb jala minna ja juba sel teosal saab eelaimduse sellest, mis tuleb. Varjulist puiestikku mööda jõutakse Raadi mõisa parki, mille ilu kütkestab kõiki, nii et ei tahakski enam lahkuda. Mõisas eneses aga avaneb täiesti uus, otse imedemaailm. Siin on vanu eestlasi oma kirjutes rahvarõivastes, mõned neist piduehtes; suitsutare, milles nad elasisid, rohkesti nende tarbeasju. Siis veel väljapanekuid mitmetelt teistelt aladelt. On tube, mis on eksinud siia võõrastest maadest, täis võõrast kunsti — üks päikesepaisteline, täis maalitud peegleid ja ülipeeni nikerdusi, teine seevastu süngel; kolmas on täidetud maalidega, neljas, viies ka. Ei suuda enam otsustada, mis on väga ilus, mis veel ilusam; muljed lähevad segi, kõik on üksainus suur ime.

„Aga nüüd mängime tsipa üliõpilast!“ Alul lõunatakse „supiköögis“ ning siis minnakse „ülikooli peale“. Igaüks püüab teha niisuguse näo, nagu oleks ta tõesti juba üliõpilane. (Olgugi, et vormimütsidest selgesti näha on, et on tegemist ainult kooliõpilasega.) Uuritakse piinliku hoole ja täpsusega ülikooli vastuvõetute nimekirju ning kui mõne tuttava nime silmatakse, puhkeb valla üldine rõõmutuhin.

„Nüüd aga oletame, et õpime kõik ülikoolis kunstiajalugu ja läheme tutvuma antiik-skulptuuriga!“ See on siinsamas ülekooli juures.

Väärrikalt seisavad Zeusi ning Heera ja nende ümber teiste vähemtähtsate jumalate ning jumalannade valged küjud (kahjuks mitte marmorist, vaid ainult kipsist jäljendid). Jumalate kõrval leidub ka maisi olevusi — meeletlikult püüab Laokon oma poegade end vabastada madude surmavast embusest, ahastades sirutab Niobe käed oma noorima tütre kaitseks.

Mis vahepeal juhtub, sellest vaikib ajalugu, kuid järgmisel hommikul astuvad ekskursandid Palupera jaamas Tartu rongilt maha ja trügivad Otepäälle mineva bussi peale. Algab sõit: mäest üles, mäest alla. On nii palju mägesid ja mägede vahel virvendab siin-seal sinendavaid järvesilmakesi. Äkki — suur hõbedane peegel — see ongi Pühajärv; meie ilusaim järv, temaga on seotud nii palju muinasjutte, nii palju igatsusi, palju unistusi...

Algab matk piki Pühajärve kallast, siis läbi metsade Otepäälle, sealt edasi V.-Munamäele. Sammutakse lauldes, ütlematult kerge on rütmis astuda, maapind nagu lendaks jalge all, kuid äkki — seis! Mägi on ees — V.-Munamägi. Laul vaikib, igaüks rühhib omaette mäest üles. Kui tihti ollakse küll vaadelnud mägiironijaid Alpides ja ohatud: „Saaks minagi kord sinna! Milline rõõm on küll peale pikka võitlust loodusega saavutada siht — igatsetud mäetipp.“ Nüüd saab aga kallil kodumaal meie oma Munamäe tipu vallutamise ees küllalt vaeva näha. Harjumatu „mägiironija“ võtab juba alguses hingeldama, kui aga lõpuks üles jõutakse, siis kõik ähkides ja puhkides lausa murduvad murule maha. Nii et ülesronimise vaev on tõesti suur, aga ta tasub end ka mitmekordselt. Tähtsaim on muidugi suurepärase vaade, mis mäetipult avaneb, aga väga mõõduandev on ka hiljem see teadmine, et oled kord ikka Munamäe otsas käinud (mis sest, et ainult „Väikese“ otsas).

Vahepeal on ajaratas jälle väikese tiiru edasi liikunud. Ekskursandid on ammu juba

Munamäe otsast alla tulnud ja on nüüd juba Tartus tagasi. Joostakse veel suure kiiruga mõnda vaatamisväärsust, mis seni kahesilma vahele jäänud, uurima. Mõni ruttab Vane-muise uue ja vana maja õnnestunud (kuivõrd õnnestunud, see on iseasi) kombinatsiooni uurima, et pärast oskaks ka teistega koos arvustada ja pead vangutada.

Agaga ega olegi enam palju aega uurimisest, sest peagi läheb rong.

Juba ollaksegi pakkide ja pagasiga Tartu jaamas. Kui paari päeva eest oli kõigil soov Tartusse tulla, siis paistab nüüd kõikide palavaim soov olevat siit pääseda. Viimaks ometigi tuleb rong, trügitakse vagunitesse ja algab sõit Tallinasse, koju!

Kuna kõik Tallinnast kaasa võetud võileivad on ammugi hävitatud ja Tartust midagi toidupoolist kaasa pole võetud, puhkeb äkki „nälgjateud“. „Süüa! Süüa!“ karjuvad kõik läbisegi. Aga ka „unehaigus“ leiab omale ohvreid, sest mõned puhkust armastavad inimesed ohkavad juba salajas: „Saaks magada!“ Enne Tallinasse saabumist siiski keegi magama ei jää ja ka süüa-karjused vaikivad, sest mõned toidupõlgajad sikutavad nende nälja kustutuseks kohvrissoppidest kuivanud võileivatükke ja hüljatud mune välja. Nii et nälga ka keegi ei sure.

Seega võib Tallinasse saabujate kohta tarvitada vana kulunud väljendit: „Kõik jõudsid elus ja tervelt tagasi.“ Nüüd on kõik ka elus ja tervelt koolis, ning mis head nad seal korda saadavad, selles veenduge igaüks ise. —oo.

Evi Palginõmm.

Olümpia.

Kevadel 1938 linastati kino „Helioses“ Leni Riefenstahli film „Olümpia“.

See oli film inimeste jõust ja ilust. Juba esimesed meetrid seda filmi paclusid vaataja tähelepanu. Ka need, kes üldse ei tegeleunud spordiga ega osutanud ka mingisugust huvi spordi vastu, teadsid, et nad ei näe mitte harilikke spordivõistlusi, vaid hoopis midagi suuremat ja ilusamat.

Filmi esimene osa oli pühendatud vanale olümpiamaale — Kreekamaale. Seal, kus mitmekümnete aastate eest peeti esimesed olümpiamängud, olid nüüd ainult varemed. Keset neid varemeid oli säilinud siiski olümpia kõige pühama paik — altar. Sel altaril süüdati esimene ohvrituli olümpia heaks ja sealt kantakse nüüd igal järgneval olümpia-aastal tuli, see püha tuli, uuele altarile.

Kui püha ja ilus toiming oli see tule läkitamine võõrale altarile! Ei ühtki inimest varemetes, ainult üks noor mees, kellele on määratud see toiming, süütas oma tõrviku püha altari tulega. Ja siis jooksis ta tõrvikuga sealt. Algas olümpiatule teatejooks. Püha tuli kandus käestkätte, lähenedes üha kiiremini oma uuele altarile.

Veel mõned meetrid, ja mürisevate helide saatel jooksis mees tõrvikuga Berliini olümpia-staadionile. Jooksis ringi staadionil ja peatus siis altari ees. Käsi tõrvikuga välja sirutatud, nii seisis ta seal hetke ja siis asetas ta tule al-

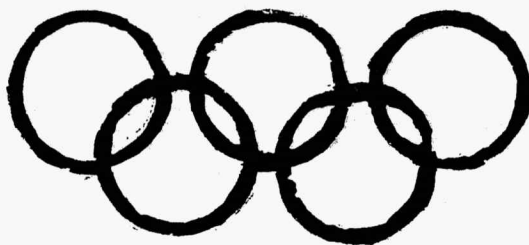
tarile. Leegid lõid kõrgele, mängis muusika ja suur parv valgeid tuvisid tõusis lendu, kandes läkitust endaga kõikjale.

See oli 1936. a. olümpiamängude algus. Järgnes sütitav ja noorust ülendav kõne Saksa riigikantsler Hitleri poolt, kes avas ka ametlikult olümpiamängud.

Kui siis enne mängude algust heideti pilk tribüünile, siis võidi näha ainult üht kirevat inimpeade merd. Kuni viimase reani oli tribüün täidetud inimestega. Seal istus kõrvuti mitmest rahvusest ja mitmeti erinevaid inimesi, kuid neid kõiki köitis nüüd ühine asi.

Ja kui publik tribüünil asetas ärevalt biokli silme ette, algas staadionil mäng ja võistlus mitmete rahvaste vahel. Alul vaiksemalt, siis ikka ärevamalt ja kärarikkamalt. Kas suutis siis keegi seal veel mitte kaasa elada? Ei. Kõiki kiskus tahe ergutada võistlejaid, näidata neile, et nende kaasmaalased peavad lugu neist kui oma parimatest sportlastest. Ja kui siis tagajärjed teada olid ja kui võitjad asusid nendele määratud aukohtadele, et võtta vastu loorberipärg, paisus peaaegu metsik vaimustustorm taeva poole.

Isegi filmis oli see kõik nii elav ja nii sütitav, et kuidagi ei suutnud harjuda mõttega, et sa oled kinos, nii väga oleks tahtnud karjuda, jah, metsikult hõisata koos ilust ja jõust joobunud rahvaga.

Minu esimene tennisevõistlus.

Möödunud kevadel täitus mu ammune soov — sain tennisreketi. Noh, ja kui juba reket on käes ja tenniseväljak läheduses, kes siis ei kasutaks sellist võimalust täiel määral? Nii mängisin terve suve läbi nii palju kui iganes sain. Sügisel, kui koolid algasid, pidin ma sellest mulle nii armsaks saanud spordist loobuma, aga siiski mitte täiesti, sest milleks on siis Tallinnas tennisklubid ühes väljakutega? Niipalju kui aeg mulle seda lubas, käisin äripäevil mängimas ja pühapäeviti oli mulle alati väike, valge pall suurimaks sõbraks.

Ühel heal päeval pistetakse mulle koolis paberileht kätte ja kästakse see täita ning vanemate allkiri tuua. Huvitav leht, seal seisab midagi võistlustest ja lubast neist osa võtta, milleks see küll mulle vaja läheb? Varsti selgitatakse aga asi ära. Nimelt on keegi rääkinud, et ma mängivat tennis ja võiksin õige võistlustest osa võtta. Püüan küll selgitada, et ma ei saa kolmekuise mängimise järel võistelda, aga kes siis minu seletusi kuulda võtab! Ja nii antaksegi mind ühes mõne teise õpilasega üles.

Võistluspäev saabub ootamatult kiirelt. Mäng on mulle kella 4-ks määratud, kuid mina, kartes hilineda, olen juba kell 1/24 väljakul. Minu vastane pole veel kohal, ning nii on mul aega teisi mängu pealt vaadata. Olen aga nii närvi-

line, et ei suuda paigal püsida, käin ühest kohast teise. Ning siis seisain lõpuks väljakul: näost valge, värisevate käte ning allapoole suunatud pilguga, just kui surmamõistetud, kellele tema surmaotsus ette loetakse — olen täiesti „verest väljas“. Mulle paistab just kui oleks täna hirmus raske mängida, kuid siis meenub mulle vanasõna: „Iga algus on raske“ ning minus tõuseb tahe mängida. Vaatan pealtvaatajate mitte just väga tihedaid ridu, kust mulle julgustavalt naeratades tuttav nägu otsa vaatab. Ilmub kohtunik. Loositakse pooled. Mäng algab. Esimesed löögid ebaõnnestuvad. „Alati tuleb palli hästi jälgida!“ nii oleks kindlasti õpetaja selle kohta öelnud. Hakkain siis palli hoolega jälgima ning löögid õnnestuvadki järjest paremini. Esimese set'i tulemus on 7:5 vastasele. Järgmises set'is on aga vastane millegipärast „verest väljas“, kuna minu ärevus ja kartus on haihtunud — võidan teise set'i 6:1. Algab viimane ning seega ka otsustav mäng. Nüüd pean ma võitma — see on mu ainus mõte terve mängu kestel.

Ma ei kingi vastasele ühtki palli, püüan kõiki vastu võtta. Ning siis — mäng on läbi. See, mida pidasin võimatuks, on sündinud: olen võitnud, võitnud, võitnud!!!

—k.

Mai Kuik

Õhtu T. K. S. Ü.-s.

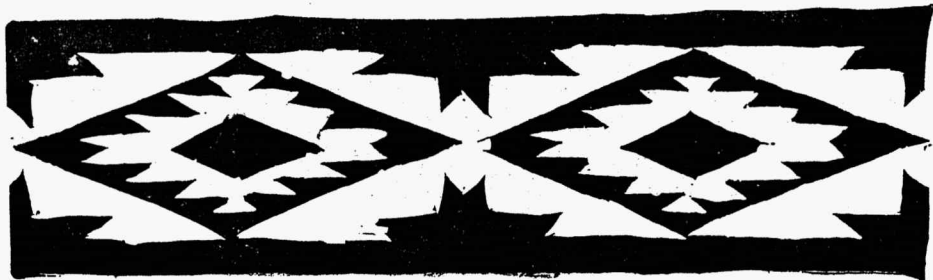
Koolinoorsoos leiavad spordivõistlused alati elavat poolehoidu. Korv- ja võrkpalli võistlused peetakse Kaitseliidu võimlas, mille ukse taha sageli juba tund aega enne võistluste algust, kogunevad spordihuvilised noored. Eriti pinevaid võistlusil on võimla nii täis, et selles inimmassis ei pruugi enam ise edasi liikuda, sest teised juba hoolitsevad selle eest. Õnnelik on see, kes on suutnud endale koha muretseda, ja ega seda enam nii kergesti loovutalagi, vahest ehk suure „norimise“ peale.

Pealtvaatajaile ainsaks läbipääsuks on seina ja pinkide vaheline kitsas tee. Enamasti on see vahe juba nii täis pealtvaatajaist, et see, kes läbi tahab minna, võib küll katsetada, aga kunagi ei või teada kas see tagajärgi annab. Sellele vaesele patusele, kes siiski suudab sealt läbi trügida, sabab igasuguseid pahandavaid sõnu nagu rahet kaela.

Võistluste ajal õige põnevail momentidel on ergutuskisa nii tugev, et nii mõnegi kõrvad võivad lukku jääda. Huvitav on vaadata, kuid terve saalitäie rahva pead nagu komando peale pöörduvad, kord paremale, kord pahemale, võistluskäiku jälgides. Kui aga on mäng loid ja võistlejate tase pole kuigi kõrge, muutub pealtvaatajaile mäng igavaks, ning siis kas keskustellakse omavahel või loetakse ajalehte. Juhtub aga ka

va nii seatud olema, et niisugune „igav“ mäng lõpus on, siis tuleb sedagi ette, et publik üksikhaaval hakkab ukse poole „vajuma“, kuni pingid tühjusest haigutavad. Pingirida asub just võistlusplatsi piiri ääres, ning paar korda on sedagi nalja juhtunud, et terve pikk pink mõne õige temperamentse võistleja pärast ümber lendab. Silmapilguks on näha vaid siputavaid jalgu, ning lõpuks aetakse end aietades püsti. Õige sagedasti aga saab mõni pealtvaatajaist niisuguse „matsaka“ palliga, et ta kauaks ei tee enam vahet maa ja taeva vahel. Juhtub see just mõni näitsik olema, siis rõkkab terve saal kiljatusest, ning nii mõnigi saadab sinna poole kaastundliku pilgu.

Oktoobri esimesil päivil algas tänavune palimängu hooaeg nagu igal aastalgi — karikavõistlustega. Et tütarlaste klassis võttis osa ainult kolm kooli, siis pääsesime loosi teel kohe finaali. Meil tuli seega võistelda Kommertskoolliga, kes eelmisel korral olid võitnud III Tütarl. Gümnaasiumi. Mäng ei olnud just kuigi elav, eriti meie poolel. Kohe alguses hakkasid kommed punkte „lõikama“, ning nii esimene kui ka teine game läksid kergelt neile. Kommertsgümnaasiumi naiskond on senini õige võidukas olnud ja juba teist aastat võitnud karika.

Teateid.

1. 10. X peeti Kirjandusringi peakoosolek. Osavõtjaid oli rohkesti. Juhatusse valiti: esinaine Maimu Simmul (II gümn.), abiesinaine Asta Liik (II gümn.), kirjatoimetaja Hilja Viires (I gümn.), laekur Mai Kuik (II gümn.) ja ametita liige Vilma Loo (II gümn.).

Revisjoni komisjoni kuuluvad: Evi Vestersten (II gümn.), Ilse Lehiste (I gümn.) ja Lia Marandi (V keskk.). Ringivanemaks on Pr. E. Lukats.

Kirjandusringi tegevuskavas on: referaate, loenguid, vaidlus- ja ettekanneteõhtuid.

2. 5. X peeti spordiringi peakoosolek. Asta Liik andis lühikese ülevaate eelmise aasta tegevusest ja kõneles eelseisva aasta kavatsusist. Kavatsetakse osa võtta T. K. S. Ü. võistlustest võrkpallis, tennis, suusatamises jne. korraldada klasside vahelisi võistlusi kooli meisterklassi nimele. Spordiringi juhatusse valiti: esinaine Asta Liik (II gümn.) abiesinaine Niina Lipp (II gümn.) kirjatoimetaja Gerda Lukk (II

gümn.), laekur Ilme Kree (V keskk.) ja ametita liige Eva Rütman (II gümn.).

Spordiringis on üle 100 liikme. Igal teisipäeval ja reedel kella 6—8 on kooli saal kasutada spordiringi liikmetele võrkpalli treeninguks.

3. Tennis võistlustest võtsid osa meie koolist: Gerda Lukk, Ilme Kree ja Elizabeth Lukk. Ilme Kree tuli C klassi meistriks.

4. Võrkpalli karikavõistlustel tuli võitjaks Kommertskool võites III tütarlaste gümn. 2:1 ja E. Lender'i gümn. 2:0.

Sõprusvõistlusel 30. X 38. võitis meie gümn. naiskond III tüt. gümn. naiskonna 2:1 (6:15; 17:15; 15:7).

5. Muusika ring korraldas 9. XI ettekannete õhtu lastevanemate ja vilistlaste osavõtul.

6. 16. XI oli kirjandusringi avaõhtu koos II Poeglase Gümnaasiumi õpilastega.

7. 3. XII on Estonia kontsertsaalis traditsiooniline koolipidu.

Vastutav toimetaja pr. **E. Lukats**. Peatoimetaja **Vilma Loo**. Tegevtoimetaja **Niina Lipp**. Illustraator **Mai Kuldner**. Korrektor **Erika Erm**. Kirjatoimetaja **Laine Lipp**. Laekur **Ilse Lehiste**. Toimetuse liikmed: **Ursula Freimann**, **Ines Oit**, **Juta Tupits**, **Anna Solba**, **Lia Marandi**, **Silvia Veerus**, **Lillia Reier**.

Väljaandja E. Lenderi gümnaasiumi Kirjandusring.

A/S. „Ühiselu“ trükk, Tallinnas, Pikk 42. 21. XI 1938.

